

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФІЗИЧНИХ ОСІБ НА ВІТЧИЗНЯНОМУ ФОНДОВОМУ РИНКУ

Тимченко Ярослав

Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця

Науковий керівник

Порсюрова І. П., к.е.н., викладач

Харківський торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

Ефективне функціонування ринку цінних паперів сприяє вдосконаленню ринкових умов господарювання та розвитку економіки. Фондовий ринок як провідна ланка фінансової системи забезпечує відповідні умови для інвестицій та надійний захист інтересів учасників ринку. Найголовнішим елементом регулювання фондового ринку є законодавче регулювання держави, яке забезпечує загальнообов'язковий регулюючий вплив на діяльність і поведінку всіх учасників ринку, в тому числі і фізичних осіб. Таким чином, актуалізується дослідження питання державного регулювання діяльності фізичних осіб на вітчизняному фондовому ринку як потенційно-активних суб'єктів в теоретичній і в практичній площині.

На сьогодні головними цілями державного регулювання фондового ринку є створення правових, соціальних і економічних передумов для залучення коштів у реальний сектор економіки, що сприятиме економічному зростанню країни [1, с. 102]. Зазначені цілі можливо досягти завдяки ефективній діяльності всіх учасників ринку, що постійно здійснюють операції з цінними паперами та забезпечують ліквідність ринку.

Проте, на вітчизняному ринку цінних паперів спостерігається практична відсутність активних дій інвесторів, а саме фізичних осіб. Так необхідно зазначити, що саме фізичні особи є значною групою, за якою ведеться облік особових рахунків іменних цінних паперів [2, с. 45].

Причинами пасивної поведінки фізичних осіб є відсутність інформації щодо корпоративного управління товариством, часткою якого він володіє та непрозоре інформування щодо формування та розподілу прибутку підприємства. Це викликано волатильністю фондового ринку, а саме збільшенням кількості здійснюваних коротких продажів цінних паперів, що призводить до зростання спекулятивних операцій та непередбачуваних ризиків.

Сутність коротких продажів полягає у розробці торгівельної стратегії, при якій учасники ринку намагаються одержати максимальні прибутки на падінні курсів цінних паперів. Небезпека даних продажів полягає у спекулятивному характері. Проте, деякі інвестори застосовують дані стратегії для того, щоб знизити рівень ризику при укладенні угод, тобто хеджують ризики. На сьогодні близько 80% операцій з коротких продажів припадає на хедж-фонди. Існує два види коротких продажів: забезпечені (з покриттям) та незабезпечені (без покриття) короткі продажі. Застосування продажів без покриття займають значне місце серед здійснюваних операцій з цінними паперами. Зростання зазначених операцій призводять до незбалансованості

рівноваги ринкової кон'юнктури; низької ліквідності ринку цінних паперів; зниження інвестиційної привабливості емітентів [3, с. 22].

Фізичні особи не мають можливості для ефективного моніторингу здійснюваних операцій з цінними паперами як на організованому ринку, так і на вторинному (позабіржовому) фондовому ринку. Так згідно законодавчої бази всі учасники ринку повинні розкривати повну інформацію про здійснені операції, тобто надавати національним регуляторам власну інформацію та дані про укладені угоди. Проте дана інформація не завжди в повній мірі та своєчасно надходить до державного контролю, що і призводить до обмеження ефективного моніторингу фізичними особами операцій з цінними паперами.

Дана неусвідомленість фізичних осіб призводить до того, що фінансові активи та по-суті резерви економічного зростання країни не залучені у обіг фінансової системи. Що у свою чергу гальмує розвиток фондового ринку та знижує інвестиційну привабливість країни. Так, держава повинна посилити контроль за збільшенням обсягів коштів у здійсненні операцій з цінними паперами фізичними особами.

Національні органи регулювання діяльності фондового ринку, у особі держави здійснили позитивні кроки до залучення коштів фізичних осіб щодо збільшення операцій з цінними паперами. Так, рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку України було надано дозвіл фізичним особам на купівлю цінних паперів, які котируються на фондових біржах – у борг. Визначено умови, за яких торговець контролює укладені угоди й вартість цінних паперів. Було вирішено спростити процедуру здійснення разових операцій, зокрема передбачено можливість використання аналогів власноручного підпису, а також адміністрування податків на доходи фізичних осіб, отримані в результаті виконання біржових операцій, із перекладанням цих функцій на торговців цінними паперами [2, с. 46-47].

Отже, незважаючи на окремі заходи держави щодо підвищення привабливості фондового ринку для фізичних осіб, законодавча база повинна регулювати взаємовідносини учасників на ринку, а саме захист майнових інтересів не тільки інвесторів, але й фізичних осіб, також стимулювання та інформативність населення щодо діяльності ринку цінних паперів та підвищення активності здійснення операцій з іменними цінними паперами фізичних осіб.

Література

1. Терещенко Г. М. Концептуальні засади державного регулювання фондового ринку / Г. М. Терещенко // Фінанси України. – 2011. – № 2. – С.97-105.
2. Іваницька О.М. Державна політика розвитку фондового ринку в Україні: нові напрями / О. М. Іваницька // Фінанси України. – 2011. – № 7. – С. 43-50.
3. Шапран Н. Короткі продажі: зміни в регулюванні на ринку ЄС / Н. Шапран // Цінні папери України. – 2012. – № 13 (710). – С. 22-23.